

Historien om Horpestad skole

Om skolegangen på Horpestad 1800-2017

Skrevet av 7. trinn (2016/2017)

Historien om Horpestad skole: Om skolegangen på Horpestad 1800-2017

Publisert 2017

© 7. trinn 2016/2017 (f. 2004), Horpestad skole

Bilde forside: Håvard Klausen Soma, Ordin Thunes Mandelid og Sven Erling Braut

Forfattere: Andtbacka, Emma Thue; Braut, Sven Erling; Bø, Tor Eirik; Farias dos Santos, Maria Edu; Håland, Isa; Jezak, Oliwier; Khalil, Shenaz Adnan; Lothe, Håkon; Mandelid, Ordin Thunes; Nese, Malin; Roalkvam, Ingrid Haukland; Soma, Håvard Klausen & Tveit, Adrian Hana

Redaktør: Stian Johannesen

Forord

Horpestad skole er en 1-7 barneskole som ligger i Klepp kommune. Skolen ble etablert i 1865 på Horpestad, men ble flyttet til Friestad i 1922. Skolen har blant annet vært okkupert av tyskere under andre verdenskrig, blitt bygget ut to ganger, og vært utsatt for en alvorlig kloakklekkasje.

Dette er bare litt av alt 7. trinn har funnet ut om skolen gjennom skoleåret 2016/2017. Et skoleår som i stor grad har blitt brukt til å skrive Horpestad skole sin historie. I teksten får du vite mer om skolegangen før skolehusene i Klepp ble bygget. Du får også vite mer om hva Horpestad skole ble brukt til under andre verdenskrig og hvordan det var å gå på skolen i tiårene etter krigen. Til slutt fortelles den seneste historien om skolen og tiden etter tusenårsskiftet.

Historien har blitt skrevet etter hardt arbeid og grundige søk etter kilder. Dette dreier seg blant annet om litteratur om skolene i Klepp og gamle flyfotoer av Horpestad. I prosessen har vi intervjuet mange mennesker som kan mye om skolens historie. Dette dreier seg om foreldre som tidligere har vært elever, samt tidligere lærere og rektorer.

Emma Thue Andtbacka, Malin Nese og Adrian Hana Tveit

Innhold

Forord	3
Fra omgangsskole til fast skolegang (1800 - 1939).....	5
Etablering av skolehus i Klepp.....	5
Skolehus på Friestad.....	6
Horpestad skole under andre verdenskrig (1940 - 1945)	6
Horpestad skole okkuperes.....	7
Mot en moderne skole (1946 - 1996)	7
Utbygginger.....	7
Undervisningsformer.....	8
Nedleggelse og sammenslåing (1997 -)	8
Utbygginger.....	9
Uteområdet	9
Tradisjoner	9
Vedlegg	11
Vedlegg 1: Fakta om skolen.....	11
Vedlegg 2: Rektorer ved Horpestad skole.....	12
Kilder og litteratur	13
Litteratur	13
Referanser bilder	13

Fra omgangsskole til fast skolegang (1800 - 1939)

Frem til 1827 gikk barna i det som blir kalt en kristendomsskole. Det betyr at barna gikk på skolen for å lære om kristendommen og for å kunne lese Bibelen. Årene etter 1827 ble det bestemt at barn skulle lære mer regning, skriving og lesing. Barna gikk på skolen fra de var 8-14 år. Egne skolehus fantes ikke, så skolene holdt til i bonde- og husmannsboliger med tre skoledager i uken. Det var 57 skoledager hvert år, men de fleste barna gikk normalt mellom 30-40 dager på skolen i året. Bøndene mente at skolen ikke var så viktig, de ønsket heller at barna skulle hjelpe til på gården. Lærerne var oftest mellom 15 og 20 år. Det var ikke ett populært yrke ettersom lønna var lav. En vanlig årslønn var ca. 16 daler, noe som var mindre enn hva de ville tjent som gårdsgutter.¹

Eablering av skolehus i Klepp

Tore Ellingsen (1826-1908) var den første utdanna læreren i Klepp, og den første i kommunen som var lærer på livstid. Han jobbet på det gamle skolebygget som ligger på Haugabakka. I 1860 ble det bestemt på nasjonalt nivå at det ikke skulle være kristendomsskole lenger.

Skolen skulle heller ikke lenger være en omgangsskole hvor lærerne reiste fra gård til gård for å undervise. I den anledning ble det bygd skolehus både på Horpestad og Nese i

1865. Skolehuset på Nese var veldig lite. Det var uten lærerbolig, og bygget var bare 35,6 kvadratmeter.² I 1870 var biskopen på besøk i Klepp for å se på de nye skolene. Biskopen var skuffet over at barna ikke leste spesielt bra. Han var imidlertid fornøyd med elevers regne- og skriveferdigheter.³

Lærere og elever ved Horpestad skole 1906. Foto: P. P. Herdeberg

¹ Nordås og Lindanger (1987: 96f)

² Nordås og Lindanger (1987: 101)

³ Nordås og Lindanger (1987: 101)

Skolehus på Friestad

Grunnet plassmangel ble skolene på Horpestad og Nese slått sammen og flyttet til Friestad. Den nye skolen stod klar på Friestad gård i 1922, men beholdt det gamle navnet etter strenge krav fra Horpestad skole. Det ble også bygd skoler på Tu, Storhaug og Orre i 1922. Skolene var ganske like, og ble bygd med

tømmerlafting etter samme mal. De nye skolehusene hadde alle innlagt elektrisitet.

Elektrisitet var imidlertid dyrt, noe som førte kommunen i stor gjeld.

Den gamle lærerboligen stod på andre siden av veien. Foto: Widerøe (1953)

Skolehuset på Friestad hadde også en lærerbolig med et stykke lærerjord. Lærerjorden fungerte som en form for betaling ettersom lønningene fortsatt var lave. Boligen og jordstykket lå der parkeringsplassen er i dag. Jordstykket var til hjelp slik at læreren kunne dyrke egne grønnsaker.⁴

Horpestad skole under andre verdenskrig (1940 - 1945)

Klepp ble i mindre grad berørt av andre verdenskrig. På Horpestad var det mange gårder, så matmangelen var mindre enn andre steder i landet. Det var heller ingen krigshandlinger i området, men det fortelles også om en tid med usikkerhet og uhygge.⁵

Også Horpestad var preget av andre verdenskrig. Det fortelles blant annet om hvordan tyskerne tok hestene til bøndene. Hestene skulle brukes til å trekke kanoner både i Norge og Tyskland.⁶ På det meste var det 2.000 tyske soldater i Klepp kommune. Dette var et stort antall for en kommune som på den tiden hadde omkring 4.000 innbyggere.⁷

⁴ Lærerboligen kan ses på bildet fra skolen fra 1953.

⁵ Anda (2005); Ravndal m.fl. (ukjent årstall: 8)

⁶ Brit Olene (ukjent årstall)

⁷ Ravndal m.fl. (ukjent årstall: 8)

Horpestad skole okkuperes

Tyskerne tok også over Horpestad skole, hvor flere av soldatene ble innlosjert. Soldatene sov på loftet, og man kan fortsatt finne merker i gulvet etter feltsenger og marsjering i trappene. Både lærere og elever ble rammet. Det fortelles om hvordan den tidligere læreren Arne Nese ble tatt til Grini fangeleir i Oslo. Elevene fikk ikke gå på skolen under krigen, de hadde dermed undervisning på det lokale bedehuset. Etter hvert okkuperte tyskerne også bedehuset. Det fortelles at bedehuset stod i krysset der Orreveien og Horpestadveien møtes fra 1907 til 1963.

Mot en moderne skole (1946 - 1996)

Utbygginger

Etter krigen ble undervisningen flyttet tilbake til Horpestad skole. Det ble i etterkrigstiden bygget flere svømmehaller. Horpestad begynte med svømming på 60-tallet. Horpestad fikk bruke en av disse og reiste til andre skoler for å ha svømmeundervisning. Svømming ble etter hvert et obligatorisk fag i skolen.

Den gamle lærerjorden ble erstattet med fotballbane på 1960-tallet. I 1978 ble skolen bygget ut med en totalkostnad på omkring 2 millioner kroner. Den fikk da både gymsal og nye undervisningsrom. Tidligere år hadde elevene vært nødt til å ha gym ute året rundt. Det var heller ikke muligheter for å dusje. Det sies at elevene hadde bedre kondisjon tidligere som følge av mye løpetrening og utendørsgym.⁸

Den gamle lærerboligen stod fortsatt da bildet ble tatt i 1963, men var revet tre år senere. Foto: Norge i bilder (1963)

Utbyggingen kostet nærmere 2 millioner kroner. Foto: Norge i bilder (2002)

⁸ Bildet viser flyfoto fra Klepp 1963.

Undervisningsformer

Elevene ved Horpestad skole reiste på leirskole helt tilbake til 1950-tallet. Skolen var med andre ord tidlig ute med leirskole, og drev med overnattingsturer før det var vanlig på andre skoler i området. Leirskolene varte opp til en uke, og reisemålene var Ogna, Horve, Sokndal og Knaben. Skolen reiste også på skidager og barneteater med buss som fremkomstmiddel.

På 1970- og 80-tallet var det barnehage og sløydrom i kjelleren av det gamle 1922-bygget. Bikuba, et lite rom i midten av det gamle hovedbygget, ble brukt til lærerrom, bibliotek og spesialpedagogikkrom. Lærere og elever forteller at de hadde kart, plansjer, tavle med kritt, magnetofon, overhead prosjektor og lysfremvisninger i undervisningen på denne tiden. Før skolen fikk TV på 1970-tallet ble det brukt lysbilder som undervisningsform. Mange elever opplevde TV-en i svart-hvitt som gammeldags i perioden som fulgte, da stadig flere hjem fikk farge-TV.

Utbyggingen fra 1978 ga skolen både gymsal og nye undervisningsrom. Foto: Joan Gering

Horpestad skole hadde siden oppstarten vært en 1-7 skole. Da ungdomskolene kom på 1960-tallet, og elevene skulle gå 9 år på skole, då ble Horpestad skole en 1-6 skole. I 1997 ble Horpestad skole igjen en 1-7 skole da grunnskolen ble utvidet til en 10-årig skolegang.

Nedleggelse og sammenslåing (1997 - 2017)

På slutten av 1990-tallet var Horpestad skole nær en nedleggelse grunnet lavt elevtall. Redningen for de ansatte og omkring 40 elevene ble vedtaket om at skolen skulle fungere som avlastning for skoleelevene på Kleppevarden. Dette førte til en betydelig økning i elevantallet på skolen, hvor det de siste årene har gått i overkant av 100 lever på skolen. Skoleåret 2016/2017 ble det imidlertid endelig bestemt at skolen skal legges ned når en ny og større barneskole skal stå klar nær Klepp sentrum.

Utbygginger

Skolen består i dag av to bygninger, et nybygg fra 2008 og det opprinnelige bygget fra 1922. Nybygget består av 3 klasserom, datarom og en barnehage med avgrenset uteområde. I

Nybygget stod klart i 2008. Barnehagen og 1.-3. trinn har holdt til i denne delen siden da. Foto: Håvard Soma Klausen, Ordin Thunes Mandelid og Sven Erling Braut

1922-bygget er det 4 klasserom, gymsal, lærerrom, kombinert mat og helse- og kunst- og håndverkrom. I tillegg finnes flere rom som gjennom årene har endret funksjon. Biblioteket befinner seg i kjelleren, et rom som også fungerer som tilfluktsrom. Foruten utbyggingen har også andre deler av skolen endret seg gjennom årene grunnet oppussing og skader. Verst gikk det ut over kjelleren i det eldste bygget i 2008 da gulvet var dekket av 10 cm kloakk grunnet en lekkasje. Skadene gjorde at skolen måtte investere i nytt gulv og pumpe med varsling.

Uteområdet

Gjennom de siste årene har uteområdet i stor grad blitt endret. Slitasje, uvær og hensyn til sikkerhet har ført til at flere lekeapparater har blitt fjernet.

Skolen fikk i 2000 slengtaubane og nye disser etter hjelp fra FAU. Senere har det også blitt bygget lavvo på gressbanen og en ballbinge etter

Foto: Håvard Soma Klausen, Ordin Thunes Mandelid og Sven Erling Braut

innsats fra foreldre. Blant de viktigste utbyggingene trekkes det frem sykkelstien fra Kleppevarden til skolen. Stien stod klar i 2011 og har trygget skoleveien for elvene.

Tradisjoner

Juleavslutning: Juleavslutningen er blant de lengstlevende tradisjonene på skolen. På forestillingen synges det fellessanger, og hver

Foto: Håvard Soma Klausen, Ordin Thunes Mandelid og Sven Erling Braut

klasse viser frem egne innslag som skuespill, sang, dans eller annet. Familie og venner blir invitert til å se på avslutningen.

Horpestad talenter: Horpestad talenter er en tradisjon der elevene på skolen kan vise sine talenter, for eksempel dans, sang, dikt, instrumenter, vitser, gåter, skuespill, triks og magi. Elevrådet på skolen dømmer og avgjør hvem som går videre til den store finalen. I finalen får alle elevene på skolen stemme på sin favoritt og flertallet bestemmer vinneren. Konkurransen er inspirert av Norske talenter.

FN-rollespill: 5.-7. trinn arbeider hvert år med det internasjonale FN-rollespillet i regi av FN-sambandet. Rollespillet er beregnet for videregående skoler, men har blitt gjennomført på Horpestad skole siden 2013. I FN-rollespillet arbeides det med en verdenskonflikt som elevene skal løse. Elevene deles inn i gruppe og fordeles på de 15 landene i Sikkerhetsrådet. I slutten av det flere ukers lange prosjektet møtes landene for å diskutere seg frem til løsninger i ett stort rollespill.

Vedlegg

Vedlegg 1: Fakta om skolen

Foto: Horpestad skole

Grunnlagt: 1922

Kommune: Klepp kommune

Skoletype: Barneskole

Klasser: 1-7

Rektor: Kariann F. Leikanger

Elever: 108 (2016/2017)

Ansatte: 21 (2016/2017)

Motto: Med blick for den enkelte og læring i fokus.

Adresse: Orrevegen 304, 4352 Kleppe

Nettsted: www.minskole.no/horpestad

Vedlegg 2: Rektorer ved Horpestad skole⁹

Navn	Fra	Til
Arne Nese	1922	1963
Gunnar Alvestad	1963	1967
Jørgen Hakestad	1967	1969
Mikal Mikalsen	1969	1971
Per Mattingsdal	1971	1972
Per Magne Tengesdal	1972	1981
Kåre Sømme ¹⁰	1981	1982
Per Magne Tengesdal	1982	1999
Arne Løvoll	1999	2000
Aasa Braut	2000	2005
Marianne Øvregaard	2005	2007
Dag Tellef Risdal	2007	2015
Kariann F. Leikanger	2015	

⁹ Listen er utformet etter undersøkelser gjort av tidligere rektor Per Magne Tengesdal og Etatskontoret i Klepp kommune ved Eli Hodne.

¹⁰ Var vikar skoleåret 1981/1982 da Per Magne Tengesdal hadde permisjon.

Kilder og litteratur

Litteratur

Anda, Sjur O. (2005). «Bilder fra Klepp under krigen». Hentet 4. november 2016 fra: <http://www.sørfylket.no/kultur/98-bilder-fra-klepp-under-krigen.htm>

Brit Olene (ukjent årstall). Hentet fra et lokalt upublisert skriv på Horpestad skole.

Nordås, Hallvard og Lindanger, Birger (1987). *Klepp. Bygdesoge 1937-1987*. Stavanger, Dreyer bok Stavanger.

Ravndal, Folke; Ødemotland, Tor; Jakobsen, Asbjørn; Erga, Tønnes; Håland, Olav; Bore, Bernhard; Hatteland, Agnar; Sørbø, Johan og Reve, Torolf (ukjent årstall). *Krigsminne 1940-1945 i Klepp Kommune*. Utarbeidet av Klepp Historie- og Ættsogelag.

Referanser bilder

Herdeberg, P. P. (1906). I: Særheim, Odd (1995). *Klepp. Foto gjennom 150 år*. Kleppe, Kulturetaten i Klepp.

Norge i bilder (1963). "Klepp 1963". Hentet 24. mars 2017 fra: <https://www.norgeibilder.no>

Norge i bilder (2002). "Klepp 2002". Hentet 24. mars 2017 fra: <https://www.norgeibilder.no>

Widerøe (1953). "Klepp, Horpestad skule". Hentet 23. september 2016 fra: <http://www.nb.no/nbsok/nb/496a3f84c29f59b4f71a11fcda3c0c23?index=1#0>